

NORGES HØYESTERETT

Den 16. oktober 2014 ble det av Høyesteretts ankeutvalg bestående av dommerne Matningsdal, Øie og Bergsjø i

HR-2014-02017-U, (sak nr. 2014/1736), sivil sak, anke over kjennelse:

A (advokat Fridtjof Piene Gundersen)

mot

B (advokat Halvor Hjelm-Hansen)

avsagt slik

K J E N N E L S E :

- (1) Saken gjelder videre anke over kjennelse om tilbakelevering av barn etter barnebortføringsloven kapittel III. Saken reiser spørsmål om det foreligger rettslig interesse i å få anken avgjort etter at barnet er tilbakeført.
- (2) C, født 00.00.2002, hadde i perioden 2002 til 2012 fast bosted hos sin mor, A. Etter avtale mellom partene flyttet han i februar 2012 til sin far, B, i Danmark.
- (3) Etter vinterferien i 2014, hvor A hadde samvær med sønnen, returnerte hun ikke barnet til B. B fremsatte dermed 20. februar 2014 krav om tilbakelevering via Sentralmyndighetene i Danmark.
- (4) Sør-Trøndelag tingrett avsa 19. mars 2014 kjennelse med slik slutning:
  - "1 A skal straks etter forkynnelse av kjennelsen tilbakelevere C født 00.00. 2002 til Danmark i henhold til begjæring fra dansk sentralmyndighet.
  - 2 Dersom tilbakelevering ikke skjer som angitt i punkt 1, gis B rett til å hente C på det sted han måtte oppholde seg i Norge, for å bringe ham tilbake til Danmark.
  - 3 Dersom bestemmelsen om tilbakelevering som angitt i punkt 1 eller 2 ikke følges skal namsmannen på det sted i Norge barnet befinner seg, sørge for at barnet avhentes og leveres til B.
  - 4 Namsmannen skal straks ta beslag i pass tilhørende C og skal holde det beslaglagt inntil tilbakelevering av barnet er igangsatt.

5 **A plikter innen to uker fra forkynning av kjennelse å erstatte B sakens omkostninger med 18 750 – attentusensjuhundreogfemti – kroner."**

- (5) Barnet ble deretter returnert til Danmark 20. mars 2014.
- (6) A anket tingrettens kjennelse til Frostating lagmannsrett. For lagmannsretten nedla hun slik påstand:

"Prinsipalt:

1. **Kjennelsen oppheves.**
2. **B dømmes til å betale sakens omkostninger for tingretten og lagmannsretten.**

Subsidiært:

1. **Kjennelsen strider mot menneskerettighetene herunder barnekonvensjonen.**
2. **B dømmes til å betale sakens omkostninger for tingretten og lagmannsretten."**

- (7) Frostating lagmannsrett avsa 3. juli 2014 kjennelse med slik slutning:

"1. Anken forkastes.

2. **I sakskostnader for lagmannsretten betaler A 31 125 – trettientusenetthundreogtjuefem – kroner til B innen 2 – to – uker fra forkynnelsen av kjennelsen."**

- (8) A har anket lagmannsrettens kjennelse til Høyesterett. Anken gjelder lagmannsrettens saksbehandling og lovtolkning.
- (9) For så vidt gjelder spørsmålet om rettslig interesse, anføres det at A har rettslig interesse i å få avgjort saken, i alle fall i relasjon til den subsidiære påstanden om menneskerettsbrudd.
- (10) Det er lagt ned slik påstand:

"Prinsipalt:

1. **Kjennelsen oppheves.**
2. **B dømmes til å betale sakens omkostninger for samtlige retter.**

Subsidiært:

1. **Lagmannsrettens kjennelse strider mot menneskerettighetene, herunder barnekonvensjonen.**
2. **B dømmes til å betale sakens omkostninger for samtlige retter."**

- (11) *B* har tatt til motmæle. Han bestrider at det foreligger feil ved lagmannsrettens kjennelse. Når tilbakeleveringen av barnet er gjennomført, foreligger det ikke rettslig interesse, jf. HR-2013-2392-U.

- (12) Det er lagt ned slik påstand:

"1. Anken forkastes.

2. **A dømmes til å betale B sakens omkostninger for tingrett, for lagmannsrett og for Høyesterett."**

- (13) *Høyesteretts ankeutvalg* bemerker:

- (14) Anken er en videre anke slik at ankeutvalgets kompetanse er begrenset, jf. tvisteloven § 30-6.

- (15) Tvisteloven § 1-3 andre ledd fastsetter at den som reiser saken, må "påvise et reelt behov for å få kravet avgjort i forhold til saksøkte. Dette avgjøres ut fra en samlet vurdering av kravets aktualitet og partenes tilknytning til det". Vilåret i § 1-3 andre ledd må foreligge på alle trinn av saken. En anke må dermed avvises dersom den ankende part ikke lenger har rettslig interesse i å få overprøvd den underordnede retts avgjørelse, jf. bl.a. Schei mfl.: Tvisteloven side 18. Og selv om ankemotparten ikke har nedlagt formell påstand om avvisning, må Høyesterett prøve dette spørsmålet av eget tiltak.
- (16) I denne saken var barnet allerede tilbakelevert til faren i Danmark før anken til lagmannsretten ble fremsatt 5. mai 2014. As rettslige interesse i å få overprøvd tingrettens avgjørelse om tilbakelevering var dermed som utgangspunkt opphørt.
- (17) Spørsmålet er imidlertid om det forhold at det for tiden pågår en sak mellom foreldrene for dansk domstol om den daglige omsorgen for barnet, medfører at hun likevel har rettslig interesse i å få prøvd tingrettens avgjørelse i tilbakeleveringssaken.
- (18) Ankeutvalget kan ikke se at dette er tilfellet: Etter barnebortføringsloven § 11 er det klare utgangspunktet at et barn som er ulovlig bortført til eller holdt tilbake her i landet, skal leveres tilbake straks dersom barnet, som i vårt tilfelle, hadde bosted i en stat som er tilsluttet Haag-konvensjonen om de sivile sider ved barnebortføring – noe Danmark er. Fra dette utgangspunktet følger det noen snevre unntak av lovens § 12. Av særlig interesse for spørsmålet om rettslig interesse er at etter § 12 bokstav b kan tilbakelevering nektes dersom det er "en alvorlig risiko for at tilbakelevering vil påføre barnet fysisk eller psykisk skade, eller på annen måte sette barnet i en stilling som ikke kan godtas". Under den pågående danske saken om daglig omsorg vil derimot det overordnede spørsmålet være hvem av foreldrene som ut fra hensynet til barnets beste bør ha den daglige omsorgen. Avgjørelsen i Sør-Trøndelag tingrett, som bygger på et vesensforskjellig rettslig grunnlag, vil være uten betydning for den avgjørelsen som den danske domstolen skal treffe. A hadde dermed ikke på dette grunnlaget rettslig interesse i å få overprøvd tingrettens avgjørelse.
- (19) Det er heller ikke tilstrekkelig til å begrunne rettslig interesse at A ble pålagt sakskostnader for tingretten, jf. Rt. 1997 side 1983 på side 1986 og Rt. 2009 side 980 avsnitt 21.
- (20) I anken til lagmannsretten var det, som nevnt, nedlagt subsidiær påstand om at kjennelsen "strider mot menneskerettighetene herunder barnekonvensjonen". Om denne påstanden uttales det i anken til lagmannsretten:
- "Videre er det viktig at det foretas etterkontroll av domstolsavgjørelser hvor det kan være grunn til å tro at grunnleggende menneskerettslige forpliktelser til å ivareta barnet er tilsidesatt og jeg vil i påstanden ta med som subsidiær påstand at kjennelsen strider mot menneskerettighetene."**
- (21) Denne anførselen er plassert avslutningsvis under overskriften "rettslig interesse". Selv om det var nedlagt særskilt, subsidiær påstand om brudd på menneskerettighetene, kan anførselen også forstås slik at dette forholdet ble påberopt for å begrunne rettslig interesse. Som avgjørelsen i Rt. 2006 side 460 illustrerer, kan behovet for et effektivt nasjonalt rettsmiddel, jf. EMK artikkel 13 sammenholdt med artikkel 1 og 35 nr. 1, etter omstendighetene begrunne rettslig interesse. Men, som det fremgår av Rt. 2006 side 1451 avsnitt 22, er ikke en anførsel om menneskerettighetsbrudd generelt tilstrekkelig til å gi rettslig interesse. Når det i anken til lagmannsretten ikke var gitt noen nærmere begrunnelse for hva krenkelsen eventuelt bestod i,

kan ikke dette være tilstrekkelig til å begrunne rettslig interesse i å få overprøvd tingrettens pålegg om å tilbakelevere barnet til faren i Danmark.

- (22) Lagmannsretten skulle etter dette ha avvist saken for så vidt A ved tingrettens kjennelse var pålagt å tilbakelevere barnet til Danmark.
- (23) I anken til lagmannsretten var det, som nevnt, også nedlagt påstand om at tingrettens kjennelse "strider mot menneskerettighetene herunder barnekonvensjonen". Sammenholdt med anførselene i anken må denne påstanden forstås slik at tingretten ved å pålegge A å tilbakelevere barnet til Danmark brøt EMK artikkel 8 og FNs barnekonvensjon artikkel 3 nr. 1.
- (24) Også denne påstanden skulle ha vært avvist, idet fastsettelsesdom for konvensjonsbrudd forutsetter at staten er saksøkt i saken, jf. Rt. 2011 side 1666 avsnitt 33 flg. Ankeutvalget finner det dermed ikke nødvendig å gå inn på ytterligere aktuelle avvisningsgrunnlag.
- (25) Ankeutvalget har etter dette kommet til at lagmannsrettens kjennelse må oppheves og saken avvises fra lagmannsretten.
- (26) Anken har ikke ført fram, og A må pålegges omkostningsansvar for Høyesterett, jf. tvisteloven § 20-2. Advokat Hjelm-Hansen har opplyst at hans salærkrav for Høyesterett utgjør 12 188 kroner inkludert merverdiavgift, som tilkjennes.
- (27) Det er også nedlagt påstand om å bli tilkjent sakskostnader for tingretten og lagmannsretten. Da lagmannsrettens kjennelse oppheves, blir tingrettens kjennelse om sakskostnader stående. Lagmannsretten tilkjente B 31 125 kroner i sakskostnader. Også dette beløpet tilkjennes, jf. tvisteloven § 20-9 første ledd.
- (28) Kjennelsen er enstemmig.

SLUTNING :

1. Lagmannsrettens kjennelse oppheves og saken avvises fra lagmannsretten.
2. I sakskostnader for lagmannsretten og Høyesterett betaler A 43 313 – førtitretusentrehundreogtrenten – kroner til B innen 2 – to – uker fra forkynnelsen av denne kjennelsen.

Toril M. Øie
(sign.)

Magnus Matningsdal
(sign.)

Per Erik Bergsjø
(sign.)

Riktig utskrift: